

Capítol 60

Perspectiva

Passo a uns altres passatges de la meva narració. Vaig rebre tant consol de la bondat de tots els qui m'envoltaven que mai no ho podré recordar sense emocionar-me. Ja he explicat tantes coses de mi mateixa, i me'n queden encara tantes per dir, que no m'entretindrè amb les meves penes. Vaig caure malalta, però no gaire temps, i fins i tot hauria evitat fer-ne esment si pogués contenir el record de l'afecte que tothom em va mostrar.

Passo a uns altres passatges de la meva narració.

Durant el període que vaig estar malalta ens vam quedar a Londres, on la Sra. Woodcourt, invitada pel meu tutor, havia vingut a fer una estada amb nosaltres. Quan el meu tutor considerà que jo estava prou recuperada i eixorivida per conversar amb ell com teníem per costum –encara que ho hagués pogut decidir abans, si m'hagués fet cas–, vaig tornar a les meves tasques i a ocupar la meva butaca a la vora de la seva. Ell mateix va triar el moment i ens vam reunir tots dos sols.

—Dama Trot –va dir, rebent-me amb un petó–, benvinguda de nou al Remugador, estimada. He de revelar-te un projecte, doneta. Tinc la intenció de romandre aquí potser durant sis mesos o potser més temps, si és possible. En resum, que ens hi aposentem una temporada.

—I mentrestant abandonar Casa Inhòspita? –vaig dir.

—Sí, estimada! Casa Inhòspita –va contestar– cal que aprengui a tenir cura de si mateixa.

Vaig pensar que el seu to era apesarat, però mirant-lo vaig veure el seu rostre amable il·luminat pel somriure més joiós.

—Casa Inhòspita –va repetir, i em vaig adonar que el to no era apesarat– cal que aprengui a tenir cura de si mateixa. És molt lluny de l'Ada, estimada, i l'Ada et necessita molt.

—És propi de vostè, tutor –vaig dir–, haver-ho tingut en consideració per sorprendre'ns agradablement a totes dues.

—No sóc tan desinteressat, estimada, si és que pretenies lloar-me per aquesta virtut, perquè si haguessis d'estar contínuament de viatge poc podries estar amb mi. I, d'una altra banda, en aquesta situació d'encegament del pobre Rick vull tenir notícies de l'Ada amb la màxima freqüència possible. No tan sols d'ella; també d'ell, pobre xicot.

—Ha vist el Sr. Woodcourt, aquest matí, tutor?

—Veig el Sr. Woodcourt cada matí, Dama Durden.

—Encara opina el mateix d'en Richard?

—Exactament el mateix. No sap quina malaltia corporal pot afectar-lo; dit d'una altra manera, creu que no en té cap. Així i tot, el seu estat el preocupa; i a qui no?

Darrerament, la meva estimada noieta ens havia vingut a visitar cada dia, alguna vegada dos cops el mateix dia. Des del principi havíem previst que això duraria només fins que jo estigués recuperada del tot. Sabíem de sobres que el seu cor fervorós era ple d'afecte i de gratitud envers el seu cosí John, tal com sempre, i no culpàvem en Richard de donar-li l'ordre de mantenir-se'n allunyada; però sabíem, d'una altra banda, que el fet d'espaiar les visites a casa nostra ho considerava un deure de lleialtat amb ell. La perspicàcia del meu tutor se n'adonà de seguida i tractà de fer-li saber que pensava que feia bé.

—L'estimat, pobre i ofuscat Richard! —vaig dir— Quan despertarà de les seves cabòries?

—Ara per ara no va pel camí de fer-ho, estimada —va contestar el meu tutor—. Com més pateixi, més es posarà en contra meva perquè m'ha convertit en el principal causant dels motius més punyents del seu sofriment.

No em vaig poder estalviar d'afegir: “Quina absurditat!”

—Ah, Dama Trot, Dama Trot —contestà el meu tutor—, què hi pot haver de raonable a Jarndyce i Jarndyce? Absurditat i injustícia al capdamunt, absurditat i injustícia al capdavant i al moll de l'os, absurditat i injustícia de principi a fi —si és que arriba a una fi—; com podria el pobre Rick, que hi voleteja contínuament a l'entorn, extreure'n alguna lògica? No recollirà més raïm dels arços ni més figues dels cards, del que van aconseguir avantpassats d'unes altres èpoques.

Quan parlàvem d'en Richard m'impressionava tant l'amabilitat i la consideració amb què ell ho feia, que jo sempre acabava emmudint de seguida.

—Suposo que el Lord Canceller i els vicecancellers i tota la tropa de pesos pesants de la Cancelleria deuen estar absolutament astorats de la desraó i l'arbitrarietat d'un dels demandants —prosseguí el meu tutor—. Quan aquests saberuts cavallers comencin a fer brotar roses de jardí del polsim que adoba les seves perruques, jo també començaré a esbalair-me!

Es va moderar tot fent un cop d'ull cap a la finestra per veure d'on venia el vent i es va recolzar al respall de la meua butaca.

—Bé, bé, doneta! Proseguim, estimada. Aquest escull, l'hem de deixar a mans del temps, de la sort i de circumstàncies més favorables. No hem de permetre que l'Ada hi naufragui. Ni ella ni ell podrien suportar la més remota possibilitat de perdre un altre cop un amic. Per tant, he suplicat amb especial interès al Sr. Woodcourt, i ara t'ho suplico igualment a tu, estimada, que no parlis d'aquest assumpte amb en Rick. Deixa'l reposar. La setmana vinent, el mes que ve, d'aquí a un any, tard o d'hora em veurà amb més bons ulls. Puc esperar.

Li vaig confessar que ja li n'havia parlat i que creia que el Sr. Woodcourt també ho havia fet.

—Això m'ha dit —contestà el meu tutor—. Molt bé. Ell ha expressat la seva objecció i Dama Durden també, no cal que en parlem més. Ara parlem de la Sra. Woodcourt. Quina opinió en tens, estimada?

Contestant aquesta pregunta, que era estranyament brusca, li vaig dir que m'agradava molt i que creia que es mostrava més amable del que tenia per costum.

—Sóc de la mateixa opinió –va dir el meu tutor—. Menys avantpassats? Menys Morgan-ap... com es digui?

Vaig reconèixer que això era el que volia dir, malgrat que es tractés d'una persona molt inofensiva, fins i tot quan ens atipava d'ell.

—Però, comptat i debatut, ell resta a les muntanyes nadiues –va dir el meu tutor—. Tens raó. Llavors, doneta, no puc fer res millor sinó dir a la Sra. Woodcourt que es quedi un temps aquí, oi?

No. Però...

El meu tutor em mirà, esperant que digués alguna cosa.

No tenia res a dir. Com a mínim no tenia res al cap que pogués dir. Tenia la confusa impressió que hauria estat millor tenir un altre hoste, però gairebé no podia explicar-me per què ni a mi mateixa. O bé, potser sí a mi mateixa, però de cap manera a algú altre.

—Fixa't –va dir el meu tutor—, al Sr. Woodcourt li ve de pas el nostre barri, podrà venir per aquí a veure-la tan sovint com vulgui, cosa que els satisfarà molt; i s'avé força amb nosaltres, i n'està molt, de tu.

Sí. Això era innegable. No hi tenia res en contra. No podia suggerir cap arranjament millor, però no les tenia totes. Esther, Esther, per què no? Esther, pensa!

—Realment és una molt bona idea, estimat tutor, no podríem fer res de millor.

—N'estàs segura, doneta?

Completament segura. Havia reflexionat un moment, des que m'havia imposat a mi mateixa aquell deure, i n'estava segura del tot.

—Esplèndid –va dir el meu tutor—. Això farem. Aprovat per unanimitat

—Aprovat per unanimitat –vaig repetir, prosseguint les meves labors.

Era un cobretaula que brodava per a la taula de la biblioteca. L'havia interromput la nit abans d'aquella trista jornada i ja no l'havia reprès. Ara l'hi vaig ensenyar i en quedà molt admirat. Després d'haver-li'n explicat el disseny i els principals detalls que a poc a poc hi apareixerien, vaig creure que podia tornar a la conversa.

—Estimat tutor, quan parlàvem del Sr. Woodcourt abans que l'Ada ens deixés, vostè va dir que creia que aniria a exercir una llarga temporada en un altre país. N'han parlat, des de llavors?

—Sí, doneta, molt sovint.

—Ha decidit fer-ho?

—Més aviat crec que no.

—Se li ha obert alguna nova perspectiva, potser? –vaig dir.

—Doncs... sí... podria ser —contestà el meu tutor, començant la resposta de manera molt meditada—. En cosa de mig any hi haurà en un lloc de Yorkshire una plaça d'assistència mèdica per als pobres. És un lloc pròsper i ben situat —rierols i carrers, ciutat i camp, fàbriques i bruguerars—, i sembla un bon començament per a un home com ell. Vull dir un home que xifra les esperances i els objectius —com de vegades fa la majoria de gent, diria— per damunt del nivell ordinari, però per a qui el nivell ordinari seria després de tot prou enlairat si resultés ésser un camí de profit i d'utilitat, malgrat que no dugués enlloc més. Tots els esperits generosos són ambiciosos, tinc entès, però l'ambició que es decideix amb calma per un camí semblant, en comptes d'intentar espasmòdicament saltar-se'l d'una revolada, és de la mena que m'agrada. En Woodcourt és d'aquesta mena.

—I aconseguirà aquesta plaça? —vaig preguntar.

—Doncs, doneta —va contestar el meu tutor somrient—, com que no sóc un oracle no t'ho sabria dir amb certesa, però crec que sí. La seva reputació és molt gran; al naufragi hi havia gent d'aquella part del país; i encara que sembli estrany crec que qui és millor, té millor sort. No et creguis que és una bicoca. És una feina força, força ordinària, estimada, una plaça amb molta feina i poca paga; però se li pot preveure un bon futur.

—Si el Sr. Woodcourt és nomenat, els pobres d'aquest lloc tindran un motiu per estar contents, tutor.

—Tens raó, doneta, estic segur que ho estaran.

No vam dir res més d'aquest tema, ni tampoc ell digué res més sobre el futur de Casa Inhòspita. Però era el primer cop que m'havia assegut vora d'ell vestida de dol i vaig pensar que això ho explicava.

A partir d'ara vaig començar a visitar, cada dia, la meva noieta al racó fosc i ensopit on vivia. Acostumava a anar-hi al matí, però sempre que em trobava amb una hora lliure o així agafava el barret i anava corrents cap a Chancery Lane. Tots dos estaven tan contents de veure'm fos l'hora que fos, i feien tan bona cara quan em sentien obrir la porta i entrar —mai no trucava, em sentia com de casa—, que no tenia recança de ser inoportuna.

En moltes d'aquestes ocasions en Richard no hi acostumava a ser. Unes altres vegades escrivia o llegia documents del procés en aquella taula tan plena de papers que mai no canviava d'aspecte. De vegades me'l trobava esperant a la porta de l'oficina del Sr. Vholes. Algunes altres vegades el trobava passejant pels voltants mossegant-se les ungles, i sovint vagarejant per Lincoln's Inn, prop del lloc on el vaig veure per primera vegada, però tan canviat, tan canviat!

Jo sabia prou bé que els diners que l'Ada li havia donat es fonien com les espelmes que, quan es feia fosc, veia cremar a l'oficina del Sr. Vholes. En un principi no era una gran suma; ell ja tenia deutes quan es va casar; i jo llavors encara no havia arribat a capir el significat del fet que el Sr. Vholes hi estigués posant l'espatlla, com vaig sentir dir que feia. La meva estimada feia

totes les feines de la casa i procurava estalviar al màxim; però m'adonava que cada dia que passava eren més i més pobres.

En aquell racó miserable, ella brillava com una estrella. L'agençà i l'embellí fins al punt de no semblar el mateix. El seu rostre, si bé més pàl·lid que quan era a casa i una mica més reposat que amb la natural alegria i animació d'abans, conservava tanta serenor que estava gairebé segura que, engegada d'amor per en Richard, no s'adonava de la seva ruïna.

Un dia que anava a sopar amb ells no em podia treure aquest pensament del cap. Quan vaig tombar cap a Symond's Inn vaig coincidir amb la pobra Srta. Flite que en sortia. Venia de fer una solemne visita als tutelats de Jarndyce, segons que solia anomenar-los, i aquesta cerimònia li havia resultat molt gratificant. L'Ada ja m'havia explicat que cada dilluns a les cinc en punt els visitava amb una cinteta blanca de més al barret, que no duia en cap ocasió més, i amb la bossa de documents més gran al braç.

—Estimada! —va començar— Quina alegria! Com està! Estic contenta de veure-la. I ve de visita a casa del nostres avantatjats pupils de Jarndyce? I tant que sí! La nostra preciositat és a casa, estimada, i estarà encantada de rebre-la.

—Així doncs, en Richard encara no ha arribat? —vaig dir— Me n'alegro, perquè tenia por de fer una mica tard.

—No, encara no ha arribat —contestà la Srta. Flite—. Ha tingut un dia molt carregós al tribunal. L'he deixat allí amb en Vholes. No li cau bé en Vholes, oi? No cau bé en Vholes. Un home per... illós!

—Em temo que ara veu en Richard més que mai, oi? —vaig dir.

—Estimadíssima —contestà la Srta. Flite—, cada hora de cada dia. Sap què li vaig dir de l'atracció de la taula del Cancellier? Estimada, és el pledejant més assidu del tribunal, gairebé tant com jo. Fins i tot comença a animar el nostre petit cercle. Un petit cercle mo... olt amical, oi que sí?

Si bé no fou una sorpresa, em va entristir sentir-ho dels pobres llavis d'aquella bogeta.

—En resum, apreciada amiga —prosseguí la Srta. Flite, atansant-me els llavis a l'orella, amb un aire tan condescendent com misteriós—, he de dir-li un secret. L'he fet el meu marmessor. L'he declarat, constituït i nomenat a ell. Al meu testament. Si... íí.

—De veritat? —vaig dir.

—Si... íí —va repetir la Srta. Flite, amb l'entonació més elegant—, el meu marmessor, administrador i cessionari —mots de la Cancelleria, amor meu—. He pensat que si em trobés impossibilitada, ell podrà estar al cas de la meva sentència. Com que hi va amb tanta regularitat.

Pensar en ell em féu sospirar.

—En una altra ocasió també ho vaig fer —va dir la Srta. Flite, fent-se ressò del sospir—, declarant, constituït i nomenant el pobre Gridley. També molt assidu, cel meu. I d'una exemplaritat absoluta, li ho puc

assegurar! Però, pobre home, no ho va resistir; així que n'he nomenat el successor. No ho digui. Li ho he dit de manera confidencial.

Obrí una mica la bossa amb molt de compte i em mostrà un full de paper doblegat: la declaració de la qual havia parlat.

—Un altre secret, estimada. He augmentat la meva col·lecció d'ocells.

—Què em diu, Srta. Flite? —vaig dir, sabent que s'alegrava molt si les seves confidències es rebien amb mostres d'interès.

Brandà el cap unes quantes vegades, i el seu rostre s'ennuvolà i s'entristí: “Dos més. Els he posat Tutelats de Jarndyce. Els tinc engabiats amb els altres. Amb Esperança, Alegria, Joventut, Pau, Descans, Vida, Pols, Cendres, Dilapidació, Necessitat, Ruïna, Desesperació, Bogeria, Mort, Astúcia, Disbarat, Mots, Perruques, Cassigalls, Pergamí, Pillatge, Precedent, Galimaties, Ensarronada i Acudit!”

La pobra dona em va fer un petó amb la mirada més angoixada que li havia vist mai i se'n va anar. La manera apressada de dir els noms dels ocells, com si li fes por sentir-ne els noms, fins i tot dels seus propis llavis, em deixà glaçada.

No era una preparació gaire alegre per a la meua visita, i m'hauria agradat poder prescindir de la companyia del Sr. Vholes quan en Richard —que arribà un minut o dos després de mi— el duagué a compartir el nostre sopar. Encara que era un sopar molt senzill, l'Ada i en Richard s'absentaren uns quants minuts de la sala per preparar el que havíem de menjar i beure. El Sr. Vholes aprofità l'avinentsa per conversar una mica amb mi en veu baixa. S'acostà vora la finestra on jo seia i començà referint-se a Symond's Inn.

—Un lloc trist per a algú que no es dediqui a la professió, Srta. Summerson —va dir el Sr. Vholes, embrutant el vidre amb el seu guant negre quan va intentar fer-lo més clar per a mi.

—No hi ha gaire cosa a veure per aquí —vaig dir.

—Ni per escoltar —contestà el Sr. Vholes—. De vegades s'hi extravia una mica de música; la gent de lleis, amb tot, no hi som afeccionats, i de seguida la fem fora. El Sr. Jarndyce deu estar tan bé com els seus amics li desitgen, espero?

Vaig donar les gràcies al Sr. Vholes i li vaig dir que estava molt bé.

—No tinc el gust de ser comptat entre el nombre dels seus amics —va dir el Sr. Vholes— i m'he fixat que els cavallers de la nostra professió no són ben vistos als seus cercles. Tanmateix, la nostra manera natural de procedir, tant si és encomiada com denigrada o vista sota tota mena de prejudicis —de fet, som víctima dels prejudicis— consisteix a gestionar-ho tot obertament. Com ha trobat el Sr. C., Srta. Summerson?

—Sembla molt malalt. Terriblement angoixat.

—Exactament —va dir el Sr. Vholes.

Era dret al meu darrere amb la silueta negra i llargaruda que gairebé tocava el sostre d'aquestes estances tan baixes, acaronyant-se els grans de la cara com si fossin joies i parlant cap endins i sense variar de to, com si estigués mancat d'emocions i de passions humanes.

—El Sr. Woodcourt s'encarrega de visitar-lo, tinc entès? —va continuar dient.

—El Sr. Woodcourt és un bon amic d'ell —vaig contestar.

—Volia dir visita professional, visita mèdica.

—Poca cosa pot fer això a una persona infeliç —vaig dir.

—Exactament —va dir el Sr. Vholes.

Tenia la impressió que en Richard s'anava consumint sota la mirada del seu conseller, tan flegmàtic, tan àvid, tan esblanqueït i sec, i amb un no sé què de vampir.

—Srta. Summerson —va dir el Sr. Vholes, lentament i refregant-se les mans enguantades, com si pel seu glaçat sentit del tacte tant hi fes que fossin dins com fora de la cabritilla negra—, el casament del Sr. C. va ser una mala pensada.

Li vaig demanar que m'excusés de tot comentari. Una mica indignada, li vaig dir que s'havien promès de joves i quan les seves perspectives eren excel·lents i molt més brillants, quan en Richard no s'havia sotmès a la nociva influència que ara enfosquia la seva vida.

—Exactament —tornà a assentir el Sr. Vholes—. Tot i així, seguint amb el sistema de gestionar-ho tot obertament, si m'ho permet, Srta. Summerson, vull puntualitzar-li que considero que aquest casament ha estat realment una molt mala pensada. M'hi obliga no sols el meu deure envers les relacions del Sr. C. davant les quals naturalment desitjo protegir-me, sinó també envers la meua pròpia reputació... valuosa per a mi mateix com a professional que vol ser respectat, valuosa per a les tres filles que tinc a casa per a les quals m'esforço de procurar una mica d'independència, valuosa fins i tot diria per al meu ancià pare que tinc l'honor de mantenir.

—Esdevindria un matrimoni molt diferent, Sr. Vholes, un matrimoni molt millor i molt més feliç, ben bé un altre matrimoni —vaig dir—, si en Richard decidís girar l'esquena a la fatal cursa en la qual vostè s'ha compromès amb ell.

El Sr. Vholes, amb un estossecc imperceptible —o potser una alenada— dins un dels guants negres, inclinà el cap com si no discrepés gens ni d'això.

—Srta. Summerson —va dir—, potser sí; i admito de grat que la noia que ha pres el cognom del Sr. C. de manera tan irreflexiva —estic segur que no s'indisposarà amb mi per remarcar-ho un altre cop, com a deure que tinc envers les relacions del Sr. C.— és extraordinàriament distingida. La meua feina m'ha impedit relacionar-me gaire en societat, exceptuant els afers professionals; amb tot, crec que estic capacitat per adonar-me que és una noia extraordinàriament

distingida. Quant a la bellesa, no puc jutjar-la per mi mateix i des de petit mai no n'he fet gens de cas, però gosaria dir que des d'aquest punt de vista és atractiva en la mateixa mesura. Així ho consideren els oficinistes de l'Inn –segons que he sentit dir–, que hi entenen més que no pas jo mateix. Respecte a la cursa pels interessos del Sr. C...

—Oh! Els interessos del Sr. C., Sr. Vholes!

—Perdoni'm –contestà el Sr. Vholes, prosseguint exactament de la mateixa manera desapassionada i rogallosa–, el Sr. Carstone té certs interessos en algunes disposicions testamentàries que s'han de decidir al plet. És la terminologia que fem servir. Quant a la cursa pels interessos del Sr. C., ja li vaig mencionar, la primera vegada que vaig tenir el plaer de veure-la, que desitjo que tot es gestioni obertament –vaig fer servir aquests mots, perquè els vaig anotar a la meva agenda, que puc mostrar-li quan vulgui–. Li vaig mencionar que el Sr. C. havia deixat clar que es volia cuidar dels propis interessos i que quan un dels meus clients deixa clara una instrucció que no és per naturalesa immoral –és a dir, il·legal–, em correspon a mi gestionar-la. L'he gestionada, i la gestiono. Però per la meva part no vull suavitzar la situació davant cap de les relacions del Sr. C. Li sóc tan franc com vaig ser-ho amb el Sr. Jarndyce. Considero un deure professional el fet de ser-ho, malgrat que no en tregui cap profit. Li dic amb tota sinceritat, per més que costi de pair, que considero que els assumptes del Sr. C. van per molt mal camí, que considero que el mateix Sr. C. es troba en pèssimes condicions i que opino que el seu matrimoni ha estat absolutament precipitat... Si sóc aquí, senyor? Sí, gràcies; sóc aquí Sr. C., i fruïnt del plaer d'una agradable conversa amb la Srta. Summerson, cosa que li he d'agrair moltíssim, senyor!

D'aquesta manera, contestant a en Richard en el moment que entrava a la sala, es va interrompre. Aleshores jo ja havia entès massa bé la manera escrupolosa que tenia el Sr. Vholes de salvar-se ell mateix i la seva reputació, i tampoc no se m'escapava que les nostres pitjors pors anaven de bracet amb el progrés del seu client.

Ens vam asseure a sopar de molt bon grat i vaig tenir l'oportunitat d'observar en Richard. El Sr. Vholes –que es tragué els guants per menjar– no em destorbà malgrat que seia davant meu i la taula era petita, perquè dubto que pogués mirar enlloc més si no apartava ni un moment la vista del seu amfitrió. Vaig trobar en Richard prim i lànguid, descurat en el vestir, amb posat abstret, que ara i adés feia un esforç per estar animat i que en uns altres moments s'enfonsava en fosques cavil·lacions. Al voltant dels seus grans ulls clars, que solien ser tan alegres, es notava un marciment i una inquietud que els havia transformats. No puc arribar a dir que semblava envellit. Hi ha un esfondrament de la joventut que no és causat per l'edat; la joventut d'en Richard i la seva bellesa juvenil havien desaparegut en aquest esfondrament.

Menjà poc i feia l'efecte que tant se li'n donava, es mostrà més impacient que de costum i geniüt, fins i tot amb l'Ada. De primer vaig creure

que el natural enjogassat d'abans havia desaparegut del tot, però a voltes li eixia, de la mateixa manera que jo de vegades havia percebut petits i momentanis indicis del meu rostre d'abans que em contemplaven des del mirall. La seva rialla encara no l'havia abandonat del tot, però era com una imitació d'un so alegre, i això sempre causa tristor.

Així i tot, s'alegrà com sempre de la meva presència amb el tarannà afectuós d'abans, i vam xerrar agradablement dels vells temps. Aquests no semblaren interessar el Sr. Vholes, si bé algun cop va fer un badall que crec que era la seva manera de somriure. Després de sopar s'alçà de seguida i digué que, amb el permís de les senyores, es retirava a l'oficina.

—Sempre capficat en la feina, Vholes! —exclamà en Richard.

—Sí, Sr. C. —va contestar—, els interessos dels clients no s'han de negligir mai, senyor. Són el pinacle dels pensaments del professional que, com jo mateix, desitja conservar un bon nom entre els col·legues i en la societat en general. Abstenir-me del plaer de l'agradable conversa actual no és del tot aliè als seus interessos, Sr. C.

En Richard manifestà que n'estava completament segur i acompanyà amb un llum el Sr. Vholes. Quan en va tornar ens digué més d'un cop que en Vholes era una bona persona, una persona de fiar, un home de paraula, realment una gran persona! El to era tan agressiu que vaig pensar que havia començat a dubtar del Sr. Vholes.

Després, esgotat, es deixà caure al sofà, i l'Ada i jo vam desaparar taula, perquè no tenien minyona llevat de la que venia a fer les habitacions. La meva noieta tenia un piano casolà i sense dir res es va posar a cantar els temes predilectes d'en Richard; abans ens havíem endut el llum a l'altra habitació perquè ell s'havia queixat que li feia mal als ulls.

Em vaig asseure enmig d'ells dos, a la vora de la meva noieta, i escoltant la seva dolça veu em vaig posar molt melangiosa. Crec que en Richard també; crec que per això féu enfosquir la sala. Feia una estona que ella cantava, alçant-se de tant en tant per abraçar-lo i dir-li uns quants mots, quan entrà el Sr. Woodcourt. S'assegué a la vora d'en Richard i mig en broma mig seriosament, de manera natural i espontània, aconseguí que li digués com es trobava i què havia fet durant el dia. Després li proposà que l'acompanyés a fer una passejadeta per un dels ponts aprofitant que feia claror de lluna i la nit era orejada; en Richard de seguida hi estigué d'acord i sortiren junts.

Deixaren a la meva noieta asseguda encara al piano i a mi asseguda encara al seu costat. Quan ja eren fora, vaig passar-li el braç per la cintura. Ella deixà la mà esquerra en la meva —jo seia en aquesta banda—, però la dreta la mantingué damunt les tecles... repassant-les i repassant-les sense tocar cap nota.

—Esther, estimada —va dir trencant el silenci—, en Richard no es troba mai tan a gust, i mai no estic tan poc preocupada per ell com quan és amb l'Allan Woodcourt. Això t'ho hem d'agrair a tu.

Vaig fer veure a la meva noieta que això no era ben bé així, perquè tots nosaltres havíem conegut el Sr. Woodcourt quan aquest havia anat a casa del seu cosí John, i perquè sempre li havia caigut bé en Richard, i en Richard sempre n'havia estat, d'ell, i... i etc.

—Tens tota la raó —va dir l'Ada—, però el fet que sigui tan bon amic nostre t'ho devem a tu.

Vaig pensar que era millor no contradir la meva noieta, i no parlar-ne més. Li vaig dir això mateix. Li ho vaig dir sense donar-hi importància, perquè em vaig adonar que tremolava.

—Esther, estimada, m'agradaria ésser una bona esposa, una molt, molt bona esposa de veritat. Tu me n'ensenyaràs.

Ensenyar-te'n, jo? No vaig dir res, perquè m'havia fixat que la seva mà voletejava damunt les tecles i vaig comprendre que no era jo qui havia de parlar, que era ella la que em volia dir alguna cosa.

—Quan em vaig casar amb en Richard, no era inconscient d'allò que ell afrontava. Havia estat completament feliç molt de temps a la teva vora, i m'estimaves i m'agombolaves tant que mai no m'havia trobat amb cap problema o angoixa, però comprenia el perill que l'amenaçava, estimada Esther.

—Ho sé, ho sé, amiga meva.

—Un cop casats, tenia una certa esperança d'ésser capaç de convèncer-lo del seu error; que, com a marit meu, se'n podria arribar a adonar, i que no hi persistiria encara més desesperadament pel meu bé... tal com fa. Però si no hagués tingut aquesta esperança, m'hi hauria casat igualment, Esther. Exactament igual!

La rigidesa momentània de la seva mà, que no havia parat quieta —una rigidesa causada per l'expressió d'aquests darrers mots, que s'esvaní al mateix temps que aquests—, em confirmà que la seva èmfasi era sincera.

—No et pensis, estimada Esther, que no veig el que tu veus, i que no em fa por el que et fa por. Ningú no el pot entendre millor que jo. El savi més savi que algun cop hagi existit no arribaria mai a conèixer en Richard millor que el meu amor.

Parlà amb tanta calma i tendresa, i la mà tremolosa manifestava tanta agitació movent-se amunt i avall del teclat silencios! Pobrissona, pobrissona meva!

—Veig com empitjora cada dia. El vetllo quan dorm. Conec cada canvi del seu rostre. Però quan em vaig casar amb en Richard estava completament decidida, Esther, amb l'ajuda de Déu, a no mostrar-li mai que patia pel que hagués fet, i així no fer-lo més infeliç. Vull que quan arribi a casa no trobi preocupacions a la meva cara. Vull que quan em miri vegi tot el que estima. M'hi vaig casar amb aquest propòsit, i això em manté.

Notava que tremolava més. Vaig esperar el que encara no havia arribat a dir i llavors crec que vaig començar a entreveure de què es tractava.

—I també em manté una altra cosa, Esther.

Parà un minut. Parà només de parlar, la mà no s'aturà.

—Miro una mica endavant i no puc fer-me càrrec de la gran ajuda que potser rebré. Quan llavors en Richard em miri, potser al meu pit reposarà algú més eloqüent del que jo he estat, amb més força que jo per fer-li veure el camí correcte i que l'hi farà retornar.

Ara la mà s'aturà. Em va estrènyer als seus braços i jo la vaig estrènyer als meus.

—Si aquesta criatura també fracassa, Esther, tornaré a mirar endavant. Miraré endavant molt temps, anys i anys, i crec que llavors, quan m'estigui fent vella, o potser quan ja m'hagi mort, una dona preciosa, la seva filla, casada i feliç, estarà orgullosa d'ell i en serà la benedicció. O que un home generós i ardit, tan ben plantat com ell havia estat, tan animós i molt més feliç, passejarà amb ell per un camí assolellat, honorant els seus cabells grisos i dient, en el seu fur intern: “Dono gràcies a Déu que aquest sigui el meu pare! S'esfondrà per una fatal herència i he aconseguit que torni a ser ell!”

Oh, dolça amiga meva, quin bategar tan vertiginós del teu cor vora el meu!

—Aquestes esperances em mantenen dempeus, estimada Esther, i sé que m'hi mantindran. Encara que, alguns cops, davant d'un temor que se m'acut mirant en Richard, m'arriben a abandonar.

Vaig intentar animar la meva noieta i li vaig preguntar quin era. Sanglotant i plorant, contestà:

—Que no arribi a veure el seu fill.

Capítol 61

Un Descobriment

Mai no s'esvaniran de la meva memòria els dies que visitava amb assiduïtat aquell miserable racó que la meva estimada noieta il·luminava. Ara no hi vaig mai i no vull tornar-hi mai més, des de llavors només hi he tornat un cop; però roman al meu record una aurèola de dol que resplendeix damunt d'aquell lloc, i sempre més hi resplendirà.

No deixava passar un dia sense anar-hi, és clar. Els primers cops em vaig trobar, en dues o tres ocasions, el Sr. Skimpole tocant relaxadament el piano i xerrant amb la seva habitual vivacitat. Llavors, a més de dubtar moltíssim de la probabilitat que la seva estada no suposés un dispendi per a en Richard, em semblà que en la seva despreocupada xerinola hi havia alguna cosa massa incongruent amb el que sabia de les interioritats de la vida de l'Ada. Vaig adonar-me que l'Ada també compartia les meves impressions. Així que vaig decidir, després d'haver-hi pensat força, entrevistar-me amb el Sr. Skimpole en privat i sincerar-m'hi amb delicadesa. Pensar en la meva estimada amiga va ser el que m'hi va encoratjar.

Un matí, acompanyada per la Charley, vaig sortir cap a Somers Town. A mesura que m'acostava a la casa em venien moltes ganes de tornar-me'n, perquè em feia l'efecte que era una temptativa molt temerària impressionar el Sr. Skimpole i que hi havia moltíssimes probabilitats que ell em vencés clarament. Tanmateix, un cop allí, vaig pensar que havia de córrer aquest risc. Vaig trucar a la porta del Sr. Skimpole amb mà tremolosa —literalment amb la mà, perquè el picaporta havia desaparegut— i em vaig guanyar l'entrada després d'una llarga xerrada amb una irlandesa que quan vaig trucar era al pati i amb un atiador feia ascles de la tapadora d'un bocoï d'aigua per tal d'encendre el foc.

El Sr. Skimpole, ajagut al sofà de la seva cambra tocant una mica la flauta, es mostrà encantat de veure'm. Em preguntà qui volia que em rebés. Qui preferia com a mestressa de cerimònies? La seva filla comedianta, la seva filla preciositat o la seva filla sentimental? O preferiria totes tres de cop, formant un ram perfecte?

Li vaig contestar, ja mig derrotada, que desitjava parlar només amb ell, si m'ho permetia.

—Estimada Srta. Summerson, amb molt de gust! És clar —va dir, acostant més la seva butaca a la meva i exhibint el seu fascinant somriure—, és clar, no es tracta de negocis. Doncs serà un plaer!

Li vaig dir que realment no havia vingut a causa de cap negoci, però que no era un assumpte gens agradable.

—Llavors, estimada Srta. Summerson —va dir amb la jovialitat més franca—, no me'n parli. Per què hauria de parlar-me d'alguna cosa desagradable?

Jo no ho faig mai. I vostè és una criatura molt més agradable que no pas jo des de tots els punts de vista. Vostè és absolutament agradable, jo relativament; llavors, si jo mai no parlo de coses desagradables, vostè ho hauria de fer encara menys! Així és que assumpte arranjat i parlem d'una altra cosa.

Malgrat que vaig quedar perplexa, vaig tenir el coratge d'indicar-li que insistia a parlar del tema.

—Ho consideraria una errada —va dir el Sr. Skimpole, amb el seu riure lleuger—, si cregués que la Srta. Summerson fos capaç de cometre'n una. Però no ho crec!

—Sr. Skimpole —vaig dir mirant-lo als ulls—, li he sentit dir tan sovint que no està gens familiaritzat amb els negocis de la vida quotidiana...

—Vol dir dels nostres tres amics banquers, L, S i, com es diu el seu jove associat? D¹? —va dir radiant el Sr. Skimpole— No en tinc ni idea!

—...que potser per això em perdonarà l'atreviment. Crec que hauria de fer-se càrrec molt seriosament que en Richard és més pobre que abans.

—Déu meu! —va dir el Sr. Skimpole— Jo també, segons que diuen.

—I es troba en circumstàncies molt compromeses.

—Un cas exactament paral·lel al meu! —va dir el Sr. Skimpole amb posat satisfet.

—En aquests moments això, és clar, causa a l'Ada una intensa i secreta angoixa, i com que crec que s'angoixa menys quan les visites no li reclamen res i com que en Richard està aclaparat per un defici que no es pot treure del cap, se m'ha ocorregut prendre'm la llibertat de dir-li... si voldria... no...

Estava arribant amb grans dificultats al nucli de la qüestió quan m'agafà amb les dues mans i, amb una expressió radiant i de la manera més engrescadora, l'anticipà.

—No anar-hi? És clar que no, estimada Srta. Summerson, de cap de les maneres. Per què hi hauria d'anar? Quan vaig a algun lloc, hi vaig per fruit. No hi vaig per patir, perquè em van fer per fruit. Els patiments, en tot cas, em vénen. Darrerament no he fruit gaire a casa del nostre estimat Richard i la perspiciàcia pràctica que té vostè en revela el perquè. Els nostres joves amics, havent perdut la poesia juvenil que abans els feia tan captivadors, comencen a pensar: "Aquest és un home que necessita lliures." Sóc així, sempre en necessito, de lliures; no per a mi mateix, sinó perquè els comerciants sempre me'n demanen. A continuació, els nostres joves amics, esdevenint mercenaris, comencen a pensar: "Aquest és l'home que té les lliures... que ens va manllevar", cosa que vaig fer. Sempre manllevo lliures. Per tant, els nostres joves amics, reduïts a prosa —fet molt lamentable—, han perdut la capacitat de

¹ En aquest cas, les sigles L, S i D equivalen a *Librae*, *Solidi* i *Denarii* i designen, respectivament, lliures, xílins i penics.

fer-me fruir. Per què hauria d'anar a veure'ls, doncs? És absurd!

Enmig de l'enlluernador somriure amb què em mirava mentre raonava d'aquesta manera, ara sorgí un posat de benevolència desinteressada del tot sorprenent.

—A més a més —va dir reprenent l'argumentació amb el seu to de cordial convenciment—, si no vaig a un lloc a patir —cosa que seria una perversió del sentit de la meua vida i una acció monstruosa—, per què hauria d'anar on sigui a causar patiment? Si anés a veure els nostres joves amics en l'estat actual en què es troben d'alteració mental, els faria patir. La relació amb mi seria desagradable. Podrien dir: “Aquest és l'home que ens deu lliures i que no ens les pot pagar”, cosa que no puc fer, és clar; res no seria tan absurd! Llavors, per amabilitat cal que no m'hi atansi, i no ho faré.

Finalitzà besant-me la mà afablement i donant-me les gràcies. Digué que ningú sinó la finesa de tacte de la Srta. Summerson hauria aconseguit fer-li veure això.

Vaig quedar molt desconcertada, però vaig pensar que si havia assolit la fita principal, importava ben poc la manera estranya amb què ell havia desvirtuat el camí per arribar-hi. Però havia decidit mencionar-li una altra cosa i estava convençuda que, en això, no permetria que em deixés fora de joc.

—Sr. Skimpole —vaig dir—, abans de concloure la visita m'he de prendre la llibertat de dir-li que em sorprengué molt assabentar-me, fa un temps i de font digna de tot crèdit, que vostè sabia amb qui va abandonar Casa Inhòspita aquell pobre noi, i que va acceptar una recompensa per tal motiu. No ho vaig voler esmentar al meu tutor perquè vaig creure que el feriria innecessàriament, però he de fer-li saber a vostè que em va sorprendre molt.

—Què diu ara? Es va sorprendre realment, estimada Srta. Summerson? —va contestar alçant les gracioses parpelles.

—Em va sorprendre extraordinàriament.

S'ho rumià un moment amb una expressió de rostre molt agradable i extravagant, després l'esborrà completament i, amb el to més seductor, digué:

—Ja sap quina criatura estic fet. Per què es va sorprendre?

Em fastiguejava entrar en els detalls de la qüestió, però com que em demanava que ho fes perquè tenia molta curiositat per saber-ho, li vaig fer entendre, amb els mots més suaus que vaig poder, que aparentment la seva conducta implicava un menyspreu d'uns quants deures morals. M'escoltà amb molt d'interès i satisfacció i va dir, amb ingenuïtat i candidesa: “No, de veritat?”

—Ja sap que no pretenc ser responsable. No ho podria aconseguir mai. La responsabilitat ha estat una cosa que sempre ha estat per damunt del meu abast... o per sota —va dir el Sr. Skimpole—. Ni tan sols sé per quin dels dos llocs; però, com que em faig càrrec de com considera aquest cas la meua estimada Srta. Summerson, que sempre es caracteritza per la seva claredat i sentit comú, he d'imaginar-me que es tracta principalment d'una qüestió de diners, oi?

Incautament, li vaig fer senyal d'assenir-hi.

—Ah! Llavors, com pot veure —va dir el Sr. Skimpole, brandant el cap—, sóc incapaç de treure'n l'entrellat.

Mentre m'alçava disposada a anar-me'n, li vaig suggerir que era reprobable traïr la confiança del meu tutor per un suborn.

—Estimada Srta. Summerson —va contestar amb un posat candorosament enriolat molt propi seu—, sóc insubornable.

—Ni pel Sr. Bucket? —vaig preguntar.

—No —va dir—. Ni per ningú. No dono cap valor als diners. Tant se me'n donen, no hi entenc, no en vull. No els retinc: de seguida fugen de mi. Com em poden subornar?

Li vaig fer entendre que no opinava igual, malgrat que no em veia capaç de discutir la qüestió.

—A l'inrevés —va dir el Sr. Skimpole—, en un cas com aquest sóc exactament el tipus de persona que cal situar en un nivell superior. En un cas com aquest estic per damunt de la resta de la humanitat. En un cas com aquest puc actuar amb filosofia. No estic enfarfegat de prejudicis com una criatura italiana n'està de bolquers. Sóc lliure com el vent. Em considero per damunt de qualsevol sospita, com la dona del Cèsar.

Mentre ell llançava enlaire l'assumpte en qüestió com si fos un coixí de plomes, jo pensava que segurament mai no s'havia observat en ningú res de comparable a la seva versàtil manera de procedir i a la faceciosa imparcialitat amb què semblava arribar al propi convenciment.

—Pari atenció als fets, estimada Srta. Summerson. Heus aquí que es rep un noi a casa i se'l posa al llit, decisió que no aprovo en absolut tenint en compte com es troba. Mentre el noi és al llit es presenta un home... com a can seixanta. L'home pregunta pel noi que ha estat rebut a casa i posat al llit en contra de la meva opinió a causa de com es troba. L'home que pregunta pel noi que ha estat rebut a casa i posat al llit en contra de la meva opinió a causa de com es troba ensenya un bitllet. Heus aquí que l'Skimpole accepta el bitllet que ha ensenyat l'home que pregunta pel noi que ha estat rebut a casa i posat al llit en contra de la meva opinió a causa de com es troba. Aquests són els fets. Molt bé. L'Skimpole hauria d'haver refusat el bitllet? Per què l'Skimpole hauria d'haver refusat el bitllet? L'Skimpole objecta a en Bucket: "Què vol que en faci? No m'hi entenc, no em fa cap servei, quedi-se'l." En Bucket continua insistint a l'Skimpole que l'accepti. Hi ha motius pels quals l'Skimpole, que no està enfarfegat de prejudicis, hagi d'acceptar-lo? Sí. L'Skimpole se n'adona. Quins són? L'Skimpole es diu: aquest home és més llest que la tinya, és un eficaç oficial de policia, un home intel·ligent, una persona especialment enèrgica i d'una gran subtileza, tant d'idees com de fets, que descobreix els nostres amics i enemics sempre que s'escapen, que recupera les nostres propietats quan ens roben, que ens revenja agradablement quan ens assassinen. Aquest home intel·ligent i eficaç oficial de policia ha adquirit, en l'exercici de

la seva professió, una considerable fe en els diners, considera que li són molt útils i els fa esdevenir útils per a la societat. He de fer trontollar la fe d'en Bucket perquè jo no en tinc? He d'oscar deliberadament una de les armes d'en Bucket? He de paralytzar realment en Bucket en la seva immediata operació detectivesca? I d'una altra banda. Si es pot culpar l'Skimpole d'agafar el bitllet, es pot culpar en Bucket d'oferir el bitllet... molt més en Bucket perquè és un home assenyat. Ara, l'Skimpole vol pensar bé d'en Bucket; l'Skimpole, des del seu petit racó de món, considera essencial per a la cohesió general de les coses que cal que pensi bé d'en Bucket. L'Estat li demana explícitament que cregui en en Bucket. I ell hi creu. I no fa sinó creure-hi!

No tenia cap rèplica per presentar contra aquesta explicació i, per tant, me'n vaig acomiadar. Així i tot, el Sr. Skimpole, que estava d'un humor excel·lent, no va voler de cap manera que tornés a casa acompanyada només de la "Petita Coavinses" i m'acompanyà ell mateix. Durant el trajecte m'entretingué amb una conversa variada i agradable, i quans ens vam separar em va assegurar que no oblidaria mai amb quina finesa de tacte li havia fet veure la situació dels nostres joves amics.

Com que ja no vaig tornar a veure més el Sr. Skimpole, em permeto acabar ara mateix el que sé de la seva història. Entre ell i el meu tutor s'instaurà una gran fredor, basada principalment en el tema abans esmentat i per haver desconsiderat despietadament les exhortacions que el meu tutor li havia fet respecte a en Richard —com vam saber posteriorment per l'Ada. El fet d'haver contret importants deutes amb el meu tutor no tingué res a veure amb el seu distanciament. Es va morir uns cinc anys després i va deixar un diari, amb cartes i materials referents a la seva vida, que es va publicar, i on ell es mostrava víctima d'una conspiració de la humanitat contra una criatura innocent. Fou considerat de molt agradable lectura, però no en vaig llegir sinó la frase que per casualitat em vingué als ulls obrint el llibre. Era aquesta: "En Jarndyce, igual que la majoria dels altres homes que he conegut, és l'encarnació de l'egoisme."

I ara arribo a una part de la meva narració que m'afecta veritablement molt de prop i per a la qual no estava gens preparada quan s'esdevingué. Siguin quins siguin els petits records que ara i adés hagin reviscut en la meva ment, associats amb la meva pobra cara d'abans, només han reviscut com si pertanyessin a una part de la meva vida ja passada; passada com la meva infància o la meva adolescència. No he suprimit cap de les meves debilitats sobre aquest tema, sinó que les he narrades tan fidelment com les ha evocades la meva memòria. I espero fer, i tinc la intenció de fer, el mateix fins als darrers mots d'aquestes pàgines, que ara ja albiro no gaire lluny del meu abast.

Els mesos lliscaven silenciosament i la meva estimada noieta, sostinguda per les esperances que m'havia confiat, era la mateixa estrella resplendent d'aquell miserable racó. En Richard, més consumit i ullerós, freqüentava dia sí, dia també el tribunal; seia allí llangorosament tot el sant dia, tot i sabent prou bé que no hi havia ni la més remota esperança que es

mencionés el procés, i va esdevenir una de les figures típiques d'aquell lloc. Em pregunto si cap d'aquells cavallers es recordava de com era la primera vegada que hi arribà.

Estava tan completament capficat en la seva dèria, que en els moments més distesos acostumava a confessar que no hauria respirat aire fresc "si no hagués estat per en Woodcourt". Només el Sr. Woodcourt era capaç de distreure'l ocasionalment durant unes quantes hores seguides, i animar-lo fins i tot quan estava submergit en una letargia d'ànima i cos que ens tenia molt alarmats, i en la qual requeia cada vegada amb més freqüència a mesura que passaven els mesos. La meva estimada noieta tenia raó quan deia que si persistia encara més desesperadament en els seus errors era especialment per ella. No dubto gens que el desig de recuperar el que havia perdut es feia més intens a causa de la pena que sentia per la seva jove esposa, i va arribar a ser semblant a la follia d'un jugador empedreït.

Com he esmentat, hi anava a qualsevol hora. Quan m'hi quedava fins al vespre, generalment tornava a casa amb cotxe acompanyada per la Charley; algunes vegades el meu tutor m'esperava pels voltants i tornàvem tots dos a casa caminant. Un vespre havíem quedat de trobar-nos a les vuit en punt. No em fou possible sortir amb la puntualitat que acostumava, ja que feia una labor per a la meva noieta i em quedaven unes quantes puntades per acabar-la. De totes maneres, passaven pocs minuts de l'hora quan vaig endreçar el meu cistellet de labors i vaig fer el darrer petó de la vetllada a la meva amiga i vaig córrer escales avall. El Sr. Woodcourt em va acompanyar perquè era fosc.

Quan vam arribar al lloc on ens havíem de trobar —era molt a la vora i el Sr. Woodcourt m'hi havia acompanyat sovint—, el meu tutor no hi era. Vam esperar mitja hora caminant amunt i avall, però no hi va haver senyals d'ell. Vam arribar al convenciment que o bé alguna cosa li havia impedit de venir o que havia vingut i se n'havia anat, i el Sr. Woodcourt em va proposar d'acompanyar-me a casa a peu.

Era la primera passejada que fèiem junts, llevat de les poques passes que acostumàvem a fer fins al lloc d'encontre. Tot el camí vam parlar d'en Richard i l'Ada. No li vaig agrair amb paraules el que havia fet —llavors la meva valoració de la seva tasca excedia totes les paraules—, però confiava que d'alguna manera ell no deixava de percebre el que jo sentia tan intensament.

Quan vam arribar a casa i vam pujar a dalt, ens vam adonar que el meu tutor no hi era i que la Sra. Woodcourt tampoc. Érem exactament a la mateixa cambra on vaig dur la meva noieta tota enrojolada quan el seu tendre cor havia elegit el seu jove enamorat, ara el seu tan trastornat marit; exactament la mateixa cambra des d'on el meu tutor i jo els vam veure sortir per una franja assolellada amb l'esclat recent de les seves esperances i promeses.

Érem drets vora la finestra oberta, mirant el carrer, quan el Sr. Woodcourt em va parlar. Vaig saber tot d'una que estava enamorat de mi. Vaig saber tot d'una que les marques de la meva cara no l'havien fet canviar.

Vaig saber tot d'una que el que havia cregut que era pietat i compassió era un amor fidel, generós i devot. Ai, era massa tard per adonar-se'n, ara; massa tard, massa tard. Aquest desagradable pensament va ser el primer que vaig tenir. Massa tard.

—Quan vaig tornar —em va explicar—, no vaig arribar més ric del que era quan me'n vaig anar, i la vaig veure just acabant de deixar el llit de malalta i tot i així tan imbuïda de preocupacions pels altres i tan mancada de pensaments egoïstes...

—Ai, Sr. Woodcourt, calli, calli! —vaig suplicar-li— No em mereixo un elogi tan elevat per part seva. Llavors tenia molts pensaments egoïstes, molts!

—Déu sap, vida meva —va dir—, que el meu elogi no és l'elogi d'un enamorat, sinó la veritat. Vostè no sap el que tothom al seu voltant veu en l'Esther Summerson, quants de cors que ella commou i desperta, quina sagrada admiració i quin amor que ella es guanya.

—Ai, Sr. Woodcourt —vaig exclamar—, és una gran cosa guanyar-se l'amor, és una gran cosa guanyar-se l'amor! N'estic orgullosa i me'n sento honorada; i sentir-ho dir em causa aquestes llàgrimes barreja de joia i dolor; joia d'haver-me'l guanyat i dolor de no haver-lo merescut prou; però no sóc lliure de pensar en el de vostè.

Ho vaig dir amb el cor fort, perquè quan em va elogiar d'aquella manera i quan vaig sentir l'emoció de la seva veu afirmant que el que havia dit era cert, vaig fer el propòsit de ser-ne més digna. Per això no era massa tard. Malgrat que aquella nit tanqués aquesta pàgina imprevista de la meua vida, me'n podria fer digna durant la resta. I això em consolaria i em donaria forces, i mentre ho pensava vaig sentir brollar del meu interior un sentiment de dignitat que em venia d'ell.

Ell trencà el silenci.

—Mostraria ben poca confiança en la meua estimada, que per sempre més ho serà tant com ara —la profunda sinceritat amb què ho va dir em va afectar immediatament i em va fer plorar—, si després d'afirmar que no és lliure per pensar en el meu amor, l'urgís a fer-ho. Estimada Esther, deixi'm dir-li només que la idea entusiàstica de vostè que em vaig endur a l'estranger es va alçar fins al cel quan en vaig tornar. Sempre havia esperat poder-li dir això de seguida que m'establís i albirés una mica de prosperitat. Sempre havia temut que li ho explicaria en va. Aquesta nit s'han complert les meves esperances i les meves pors. La faig entristir. Ja he parlat prou.

Em semblava com si el meu lloc hagués passat a ocupar-lo alguna cosa com l'àngel que ell creia que jo era, i em vaig sentir tan trista per la pèrdua que ell havia sofert! Vaig desitjar ajudar-lo en el seu dolor, com havia desitjat fer-ho quan s'apiadà de mi en aquella primera ocasió.

—Estimat Sr. Woodcourt —vaig dir—, abans que aquesta nit ens separem he de dir-li una cosa. Mai no em veuré capaç de dir-li-ho com

desitjaria... mai no podré... però...

Abans de poder prosseguir em vaig haver de mentalitzar de ser més mereixedora del seu amor i de la seva aflicció.

—...la seva generositat m'ha commogut profundament i la guardaré com un record fins que em mori. Sé que he canviat moltíssim, sé que coneix la meva història i sé que un amor tan fidel és molt noble. El que m'ha dit no m'hauria afectat d'uns altres llavis, perquè no n'hi ha uns altres que ho poguessin expressar d'una manera tan valuosa per a mi. No es perdrà. Em farà ser millor.

Es va tapar els ulls amb la mà i va girar el cap. Podria fer-me algun cop digna d'aquelles llàgrimes?

—Si en el tracte que hem de continuar tenint junts –cuidant en Richard i l'Ada, i espero que en unes altres situacions molt més agradables que la vida ens ofereixi– troba en mi alguna cosa que pugui honestament pensar que és millor de com acostumava a ser, estigui segur que haurà sorgit d'aquesta nit i que la hi deuré a vostè. I cregui, estimat, estimat Sr. Woodcourt, cregui que mai no oblidaré aquesta nit, o que, mentre em bategui el cor, mai no serà insensible a l'orgull i a la joia d'haver estat estimat per vostè.

Em va agafar la mà i me la va besar. Tornava a ser el mateix i em vaig sentir encara més encoratjada.

—El que acaba de dir fa un moment –vaig dir– m'indueix a pensar que ha tingut èxit en els seus afanys.

—L'he tingut –va contestar–. Amb tanta ajuda com m'ha donat el Sr. Jarndyce, que vostè que el coneix tan bé es pot imaginar, ho he aconseguit.

—Que Déu beneeixi el meu tutor pel que ha fet –vaig dir, donant-li la mà–, i que Déu el beneeixi a vostè en tot el que faci!

—Ho faré millor gràcies als seus bons desitjos –va contestar–, emprendre els meus nous deures com una altra sagrada recomanació seva.

—Ah! En Richard –vaig exclamar involuntàriament–, què farà quan vostè se n'hagi anat!

—Encara no m'han demanat que hi vagi; no l'abandonaria, estimada Srta. Summerson, encara que me n'hagués anat.

Vaig creure que calia tocar un altre tema abans que ens separéssim. Si no en deia res, no em podria considerar tan digna de l'amor que no podia correspondre.

—Sr. Woodcourt –vaig dir–, abans de dir-li bona nit, li agradarà saber dels meus llavis que el futur se'm presenta clar i brillant, sóc molt feliç, molt afortunada i no desitjo ni enyoro cap altra cosa.

Digué que se n'alegrava moltíssim de sentir-ho.

—Des de la meva infantesa –vaig dir– he estat objecte de la incansable bondat del millor dels éssers humans, a qui estic tan lligada per tota mena de vincles d'afecte, gratitud i amor, que res del que pugui fer en el transcurs de tota una vida no en pot expressar els sentiments d'un sol dia.

—Participo d'aquests sentiments —va contestar—. Parla del Sr. Jarndyce.

—En coneix prou bé les virtuts —vaig dir—, però poca gent pot conèixer la grandesa del seu caràcter com jo. Res no m'ha posat de manifest de la manera més brillant totes les seves millors i més excelses qualitats, com l'arranjament del futur que em farà tan feliç. I si vostè encara no li hagués retut la seva més alta admiració i respecte —que sé que ho ha fet—, crec que els hi retria pel que li acabo d'assegurar i els sentiments que envers ell li despertaria això que ha fet per mi.

Replicà amb entusiasme que evidentment així hauria estat. Li vaig donar un altre cop la mà.

—Bona nit —vaig dir—; adéu.

—En primer lloc, un fins demà; en segon lloc, un comiat per sempre al nostre assumpte?

—Sí.

—Bona nit; adéu!

Se n'anà i em vaig quedar dreta vora el fosc finestral mirant el carrer. El seu amor, amb tota la seva constància i generositat, m'havia caigut al damunt tan de sobte que no havia passat ni un minut des que m'havia deixat quan s'esfondrà la meva fortalesa i el carrer se m'enterbolí sota una allau de llàgrimes.

No eren, tanmateix, llàgrimes de pena i d'enyorament. No. M'havia anomenat vida seva i em va dir que sempre m'estimaria com ara, i vaig notar com si el meu cor no pogués suportar la benaurança d'haver sentit aquells mots. El meu primer pensament impulsiu s'havia esvanit. No era massa tard per sentir-los, perquè no era massa tard perquè m'animessin a ser bona, sincera, agraïda i a estar satisfeta. Que planer, el meu camí; molt més fàcil que no el seu!

Capítol 62

Un Altre Descobriment

Aquell vespre no vaig tenir el coratge de veure ningú. Ni tan sols el coratge de mirar-me a mi mateixa, perquè tenia por que les llàgrimes em poguessin avergonyir una mica. Vaig pujar a la meva habitació a les fosques, vaig pregar a les fosques i a les fosques em vaig posar al llit. No em feia falta llum per llegir la carta del meu tutor, perquè me la sabia de memòria. La vaig agafar del lloc on la guardava i vaig repetir-me tot el que hi deia a la claror de la llum de la seva integritat i amor, i em vaig adormir amb la carta al coixí.

Em vaig alçar ben de matí i vaig demanar a la Charley que m'acompanyés a fer un volt. Vam comprar flors per a la taula d'esmorzar i de tornada les vam arranjar i ens vam posar a feinejar amb ganes. Vam enllestir tan aviat que em quedà força temps per fer la classe de la Charley abans d'esmorzar; la Charley –que no havia millorat en les seves antigues deficiències gramaticals– la va superar de manera excel·lent i totes dues en vam quedar satisfetes. Quan va comparèixer, el meu tutor va dir: “Vaja, doneta, et veig més ufana que les teves flors!” I la Sra. Woodcourt ho reiterà i traduí un passatge del Mewlinwillinwodd, comparant-me amb una muntanya amb el sol al cim.

Tot va ser tan agradable que espero que encara em fes assemblejar més que abans a la muntanya. Després d'esmorzar vaig esperar la meua oportunitat, vaig tafanejar una mica fins que vaig veure que el meu tutor era sol a la seva cambra –la mateixa cambra de la nit passada. Llavors em vaig inventar una excusa per entrar-hi amb el penjoll de claus i vaig tancar la porta rere meu.

—I bé, Dama Durden? –va dir el meu tutor, el correu li havia dut algunes cartes i escrivia– Necessites diners?

—No, de veritat, en tinc de sobres a mà.

—Ningú com la Dama Durden –va dir el meu tutor– per fer durar els diners.

Deixà anar la ploma dels dits i, recolzant l'esquena a la cadira, em va mirar. He parlat sovint del seu rostre radiant, però crec que no l'havia vist mai tan radiant i bondadós. Mostrava una felicitat tan gran que em va fer pensar: “Aquest matí ha fet algun acte de gran generositat.”

—No hi ha ningú –va dir el meu tutor, rumiant i mirant-me amb un somriure– com la Dama Durden per fer durar els diners.

No havia canviat gens la seva manera de ser d'abans. Apreciava tant això, i a ell, que aquesta vegada quan hi vaig anar i em vaig asseure a la meua cadira habitual, que sempre era col·locada al seu costat –perquè de vegades li llegia, de vegades li parlava i unes altres vegades feia calladament labors per a ell–, gairebé no vaig gosar alterar el seu capteniment deixant reposar la meua mà al seu pit. Em vaig adonar, tanmateix, que no l'alterava gens ni mica.

—Estimat tutor –vaig dir–. He de parlar amb vostè. He estat negligent en alguna cosa?

—Negligent en res, estimada!

—No m’he comportat com tenia la intenció de fer-ho quan... li vaig dur la resposta a la seva carta, tutor?

—T’has comportat en tot com podia desitjar, amor meu.

—Eestic realment molt satisfeta de sentir-ho –vaig contestar–. Recorda que em va preguntar si era la mestressa de Casa Inhòspita, i li vaig dir que sí?

—Sí –va dir el meu tutor, assentint amb el cap i envoltant-me amb el braç, com si em volgués protegir d’alguna cosa que hi hagués i mirant-me a la cara, somrient.

—Des d’aleshores –vaig dir–, no n’hem tornat a parlar més, llevat d’una vegada.

—I llavors vaig dir que la Casa Inhòspita s’encongia de pressa, i era així, estimada.

—I jo vaig dir –recordant-li-ho tímidament–, però la seva mestressa s’ha quedat.

Encara m’agafava com protegint-me i em mirava amb el mateix rostre resplendent de bondat.

—Estimat tutor –vaig dir–, sé que ha sentit molt tot el que ha passat i que ha estat molt considerat. Com que ha passat força temps i fins aquest matí no m’ha dit que tornava a estar bé, potser espera que torni a tractar aquest tema. Potser ho hauria d’haver fet. Seré la mestressa de Casa Inhòspita quan vulgui.

—Fixa’t –va contestar alegrement– quina empatia hi deu haver entre nosaltres! No tenia cap altra cosa, llevat del pobre Rick –una excepció important–, al cap. Quan has entrat hi pensava. Quan hem de donar Casa Inhòspita a la seva mestressa, doneta?

—Quan vulgui.

—El mes que ve?

—El mes que ve, estimat tutor.

—El dia que faré el millor pas i el més feliç de la meua vida, el dia que seré l’home més exultant de satisfacció i el més envejable de tot el món, el dia que donaré Casa Inhòspita a la seva jove mestressa serà, doncs, el mes que ve –va dir el meu tutor.

Li vaig passar els braços pel coll i el vaig besar, tal com havia fet el dia que li vaig dur la resposta.

Una minyona anuncià, des de la porta, el Sr. Bucket, fet que resultava del tot innecessari perquè el Sr. Bucket, que ja ens veia per damunt de l’espatlla de la minyona, va entrar. “Sr. Jarndyce i Srta. Summerson”, va dir gairebé sense alè, “disculpin la intromissió, em permeten que faci pujar una persona que és a peu d’escala i que no està d’acord de quedar-s’hi si ha de ser

objecte de comentaris en la seva absència? Gràcies. Volen fer el favor de pujar el diputat² amb la cadira cap aquí dalt?”, va dir el Sr. Bucket, fent senyals per damunt la barana de l’escala.

Aquesta singular petició tingué per resultat que aparegués un ancià amb un casquet negre i que no podia caminar transportat per un parell de camàlics, i que fos dipositat dins l’habitació prop de la porta. El Sr. Bucket es desempallegà de seguida dels camàlics i amb aire misteriós tancà la porta i va fer girar la clau.

—Sr. Jarndyce, fixi’s —va començar a dir tot seguit, traient-se el barret i amb una rúbrica del seu memorable dit a tall d’introducció—, ja sap qui sóc, la Srta. Summerson també ho sap. Aquest cavaller, anomenat Smallweed, ho sap igualment. El negoci de prestador, l’heretà per línia directa i és el que vostè anomenaria un descomptador de pagarés. Aquesta és la seva ocupació, saben. Oi que sí? —va dir el Sr. Bucket, fent una mica de pausa per dirigir-se al cavaller en qüestió, que no es refiava gens d’ell.

Feia l’efecte de voler discutir el qualificatiu que havia rebut quan li va agafar un violent atac de tos.

—Ho veu, aprengui la lliçó! —va dir el Sr. Bucket, aprofitant l’incident— No em contradigui sense motiu i no es veurà en aquest tràngol. Ara m’adreço especialment a vostè, Sr. Jarndyce. He estat negociant un tracte amb aquest cavaller per encàrrec del baronet Sir Leicester Dedlock i no he parat d’anar al seu magatzem per qüestió dels detalls. El seu magatzem és el que abans regia en Krook, Tractant d’Articles Marítims —un parent d’aquest cavaller, que vostè va tenir l’ocasió de conèixer, si no vaig errat?

El meu tutor va contestar: “Sí.”

—Bé! Ha de saber —va dir el Sr. Bucket— que aquest cavaller ha heretat la propietat del Sr. Krook i que ha resultat ésser un bon tros de pastís. Entre més coses, enormes quantitats de paper vell. Valga’m Déu, que no interessin a ningú!

L’astúcia del Sr. Bucket i la manera magistral d’aconseguir fer-nos saber que exposava el cas segons un pla preconcebut —i que podria explicar moltes més coses del Sr. Smallweed, si ho considerava oportú—, sense una mirada ni un sol mot dels quals el seu vigilant censor es pogués queixar, ens va privar del mèrit d’entendre’l a la perfecció. El fet que el Sr. Smallweed fos tan sord com malpensat i no parés de mirar-li la cara molt alerta no li facilitava gens les coses.

—Naturalment, quan aquest cavaller va esdevenir propietari d’aquella muntanya de paperassa, va començar a remenar-hi, què els sembla? —va dir el Sr. Bucket.

—A què? Torni-ho a dir —va dir cridant el Sr. Smallweed, amb veu estrident i aguda.

---

² Després de les eleccions era costum de passejar amb cadira els candidats electes al Parlament.

—A remenar-hi –va repetir el Sr. Bucket—. Ja que vostè és un home prudent i acostuma a tenir cura dels seus negocis, va començar a remenar els papers que havia heretat, oi?

—I tant que sí –va cridar el Sr. Smallweed.

—I tant que sí –va dir el Sr. Bucket col·loquialment—, i pobre de vostè si no ho hagués fet. D'aquesta manera, saben, va trobar casualment –continuà dient el Sr. Bucket, decantant-se damunt seu amb bon humor i jovialitat; sentiments que el Sr. Smallweed no compartia en absolut—, i d'aquesta manera, saben, va trobar casualment un document amb la signatura de Jarndyce. Oi?

El Sr. Smallweed ens va mirar amb cara de preocupació, i de mala gana va fer un cop de cap afirmatiu.

—I posant-se a examinar aquell document en un moment que no tenia res més a fer –sense pressa, perquè no li picava pas la curiositat de llegir-lo, oi?—, què va descobrir? Que es tractava d'un testament, ve-t'ho aquí. Això sí que té gràcia –va dir el Sr. Bucket, amb el mateix to benhumorat d'evocar una facècia per fer riure el Sr. Smallweed, que va continuar alacaiçut sense fer-li ni gota de gràcia—, resulta que s'adona que era ni més ni menys que un testament!

—No sé si té validesa com a testament o com a una altra cosa –va remugar el Sr. Smallweed.

El Sr. Bucket va fer una ràpida ullada a l'ancià –havia lliscat i havia quedat arraulit al seient fet un farcell—, com si tingués la intenció de sacsejar-lo; però, tot mirant-nos de reüll, va continuar decantat cap a ell amb el mateix to de complaença.

—Malgrat això –va dir el Sr. Bucket—, vostè es va quedar una mica dubitatiu i inquiet, perquè de natural té un cor molt tendre.

—Eh? Què diu que tinc de natural? –va preguntar el Sr. Smallweed, posant la mà rere l'orella.

—Un cor molt tendre.

—Oh! Bé, continuï –va dir el Sr. Smallweed.

—I com que havia sentit parlar moltíssim d'un famós cas de la Cancelleria relacionat amb un testament que duia el mateix nom, i com que sabia que en Krook era un as per comprar tota mena de mobles vells, llibres, papers i fos què fos i mai no volia desfer-se'n, i no desistia mai d'aprendre a llegir sense l'ajut de ningú, va començar a pensar –i mai en sa vida l'encertava tan de ple—: “Òndia, si no vaig amb compte, aquest testament em pot causar problemes.”

—Compte com ho explica, Bucket –cridà el vell, amb preocupació i la mà rere l'orella—. Alci la veu i res dels seus trucs sulfurants. Incorpori'm, hi vull sentir millor. Oh Senyor, estic fet miques!

El Sr. Bucket l'incorporà amb la celeritat d'un llamp. Tanmateix, tan aviat com li fou possible fer-se escoltar per damunt dels estossecs del Sr. Smallweed i les seves aviciades imprecacions “Ai, els meus ossos! Ai, Déu!

No em queda gota d'alè! Estic pitjor que la truja xerraire, cridanera i sulfurant que tinc a casa!", el Sr. Bucket va prosseguir amb el mateix to alegre d'abans.

—Així doncs, gràcies a les freqüents visites que vaig fer al seu magatzem, va acabar confiant en mi, oi?

Crec que resultaria impossible fer un assentiment de més mala gana i amb tan poca gràcia com el que va fer el Sr. Smallweed quan ho va admetre; palesant clarament que el Sr. Bucket era la darrera persona del món en qui dipositaria la confiança, en cas de disposar d'alguna oportunitat per evitar-ho.

—I vam començar a fer tractes, de manera molt agradable, sobre aquest assumpte, i li vaig confirmar les pors ben fundades que tenia de posar-se en un bon embolic si no es treia del damunt aquell testament —va dir el Sr. Bucket emfàticament—. I, per consegüent, va estar d'acord amb mi que calia lliurar-lo al Sr. Jarndyce, aquí present, sense cap mena de condicions. Si s'esqueia que tenia algun valor, confiaria en ell per a la recompensa; això és així, oi?

—Així és com vam quedar —va assentir el Sr. Smallweed amb la mateixa mala gana.

—En conseqüència —va dir el Sr. Bucket, deixant de cop el to simpàtic i adoptant-ne un d'home de negocis—, atès que porta al damunt en aquests moments aquell testament, l'única cosa que li resta per fer és treure'l!

El Sr. Bucket, després d'haver-nos fet l'ullet i d'haver-se passat triomfalment l'índex pel nas, es palplantà amb la mirada clavada al seu refiat amic i estirà el braç amb la intenció d'agafar i lliurar al meu tutor el document. Aquest no aparegué sense molts desficiis i declaracions del Sr. Smallweed, que era un pobre home treballador i que confiava que l'honor del Sr. Jarndyce no el faria sortir malparat d'haver-se comportat honestament. De mica en mica, d'una butxaca que tenia a l'alçada del pit, va anar traient-ne amb lentitud un document tacat i descolorit, molt socarrimat per la part exterior i una mica cremat de les puntes, com si molt temps abans hagués estat llençat al foc i tornat a agafar de seguida. El Sr. Bucket, amb la destresa d'un prestidigitador, no va tardar ni un segon a fer passar el document del Sr. Smallweed al Sr. Jarndyce. Quan l'hi va fer a mans, li va xiuxiuejar tot fent pantalla amb la mà:

—No es posaven d'acord en quant treure'n. Es van discutir i barallar. Els vaig donar vint lliures a compte. Primer, els néts, que són molt avariciosos, li van retreure que la seva vida era excessivament llarga, després es van fer retrets l'un a l'altre. Déu! No n'hi ha ni un d'aquesta família que no vengués l'altre per una lliura o dues, llevat de l'àvia... i si no s'hi posa és només perquè amb les seves escasses facultats mentals és incapaç de regatejar.

—Sr. Bucket —va dir el meu tutor en veu alta—, sigui quina sigui la vàlua d'aquest document, li quedo molt obligat, i si en té alguna em comprometo a remunerar convenientment el Sr. Smallweed.

—No pels seus mèrits, sap —va dir el Sr. Bucket, explicant-ho amistosament al Sr. Smallweed—. No tingui por d'això. Pel valor del document.

—Aquesta és la meva intenció —va dir el meu tutor—. Com pot veure, Sr. Bucket, m'abstinc d'examinar personalment aquest document. La veritat és que fa molts anys que he renunciat i abjurat aquest assumpte, i només de pensar-hi em fa posar malalt. Però la Srta. Summerson i jo el deixarem de seguida a mans del meu procurador en la causa, i la seva existència es comunicarà sense demora a totes les parts interessades.

—El Sr. Jarndyce no podia haver-ho dit millor, sap —va indicar el Sr. Bucket al seu company de visita—. I com que ja té clar que ningú no en sortirà perjudicat —cosa que a vostè li deu suposar un gran alleujament—, tot seguit podem començar la cerimònia de dur-lo un altre cop a casa amb la cadira.

Obrí la porta, cridà els camàlics, ens desitjà bon dia i, amb una mirada significativa i fent ganxo amb el dit tot sortint, se'n va anar.

Nosaltres també ens en vam anar, però cap a Lincoln's Inn, i tan de pressa com vam poder. El Sr. Kenge no estava ocupat, era a la taula del seu empolegat despatx amb els seus llibres d'aspecte gens atractiu i piles de documents. Després que el Sr. Guppy ens va haver proporcionat cadires, el Sr. Kenge va expressar la sorpresa i la satisfacció que sentia per la inusual visita del Sr. Jarndyce a la seva oficina. Mentre parlava, amb l'estil del millor Xerrameca Kenge, no parava de fer girar les ulleres.

—Suposo —va dir el Sr. Kenge— que la cordial influència de la Srta. Summerson —em va fer una reverència— deu haver induït el Sr. Jarndyce —li va fer una reverència— a passar una mica per alt la seva animositat envers una causa i envers un tribunal, cal que digui, que ocupa un lloc propi en la majestuosa perspectiva de les columnes de la nostra professió?

—M'inclino a pensar —va contestar el meu tutor— que la Srta. Summerson coneix ben sobradament els efectes del tribunal i de la causa per no exercir cap influència en favor seu. Tot i això, són el motiu pel qual sóc aquí. Sr. Kenge, abans de deixar aquest document damunt la taula i oblidar-me'n per sempre més, permeti'm que li expliqui com ha arribat a les meves mans.

Ho va fer de manera clara i concisa. “No ho podria haver exposat”, va dir el Sr. Kenge, “amb més claredat i encert, si s'hagués tractat d'una disposició judicial, senyor.” “Coneix per casualitat alguna llei anglesa, o d'equitat, clara i encertada?”, va dir el meu tutor. “Oh diantre!”, va dir el Sr. Kenge.

En un primer moment semblà que no concedia gaire importància al document, però quan va veure'l mostrà més interès, i després d'obrir-lo i llegir-ne un tros amb el monocle es quedà parat. “Sr. Jarndyce”, va dir abandonant la lectura, “s'ha fixat bé en això?”

—Jo? De cap manera! —va contestar el meu tutor.

—Però, estimat senyor meu —va dir el Sr. Kenge—, es tracta d'un testament de data posterior a tots els del procés. Sembla escrit en la seva totalitat per la pròpia mà del testador. És degudament atorgat i signat. I si bé es va intentar anul·lar, com podria suposar-se que denoten aquests senyals de foc,

no és nul. Aquí el tenim, un document irrecusable.

—Molt bé –va dir el meu tutor–. I a mi què se me'n dóna?

—Sr. Guppy! –exclamà el Sr. Kenge alçant la veu– Perdoni'm, Sr. Jarndyce.

—Senyor.

—Per al Sr. Vholes de Symond's Inn. Els meus compliments. Jarndyce contra Jarndyce. M'agradaria parlar amb ell.

El Sr. Guppy va desaparèixer.

—Sr. Jarndyce, m'ha demanat què se li'n dóna. Si hagués llegit aquest document amb atenció s'hauria adonat que disminueix considerablement els seus interessos, tot i que encara li deixa una suma força considerable, li deixa una suma força considerable –va dir el Sr. Kenge, amb un gest persuasiu i condescendent de la mà–. A més, s'hauria adonat que els interessos del Sr. Richard Carstone i de la Srta. Ada Clare, ara Sra. de Richard Carstone, s'incrementen sensiblement.

—Kenge –va dir el meu tutor–, si totes les abundants riqueses que aquest plet ha posat en mans d'aquest vil tribunal de la Cancelleria poguessin passar als meus joves cosins, me'n donaria per satisfet. Però mai no em podrà convèncer que pugui sortir res de bo de Jarndyce contra Jarndyce.

—Bah, Sr. Jarndyce! Prejudicis, prejudicis. Estimat senyor meu, aquest és un gran país, un gran país. I el seu sistema judicial és un gran sistema, un gran sistema. Bah, bah!

El meu tutor no va dir res més, i va arribar el Sr. Vholes. Amb posat modest i impressionat per l'eminència professional del Sr. Kenge.

—Com està, Sr. Vholes? Tindrà l'amabilitat de seure al meu costat i mirar-se aquest document?

El Sr. Vholes va fer el que se li demanava, i semblava que el llegia mot a mot. No li causava cap emoció, però tampoc no s'emocionava per res. Quan l'hagué llegit del tot va fer un apart amb el Sr. Kenge vora d'una finestra, i posant-se davant de la boca el guant negre parlà amb ell una bona estona. No em va sorprendre gens observar que el Sr. Kenge tingués tendència a discutir el que l'altre deia quan encara no havia dit gran cosa, perquè sabia que dues persones mai no es posaven d'acord en res referent a Jarndyce contra Jarndyce. Però semblà que havia convençut el Sr. Kenge després d'una conversa que feia l'efecte d'estar formada només pels mots “Síndic major, Inspector en cap, Acta, Llegat i Costes”. Quan van acabar, van tornar a la taula del Sr. Kenge i es van posar a parlar en veu alta.

—Bé! Tanmateix, és un document molt i molt destacable, oi Sr. Vholes? –va dir el Sr. Kenge.

El Sr. Vholes va dir: “Ho és molt.”

—I un document molt important, oi Sr. Vholes? –va dir el Sr. Kenge.

El Sr. Vholes va tornar a dir: “Ho és molt.”

—I tal com vostè ha dit, Sr. Vholes, quan es torni a tractar la causa en el pròxim període de sessions del tribunal, aquest document hi introduirà un aspecte inesperat i interessant —va dir el Sr. Kenge, mirant amb altivesa el meu tutor.

El Sr. Vholes, com a professional de segon ordre que aspira a fer-se respectar, se sentia recompensat pel fet que una autoritat com aquella confirmés qualsevol de les seves opinions.

—I quan —va preguntar el meu tutor, alçant-se després d’una pausa durant la qual el Sr. Kenge havia fet dringar diners i el Sr. Vholes s’havia rascat els grans—, quan serà el pròxim període de sessions?

—El pròxim període de sessions, Sr. Jarndyce, serà el mes que ve —va dir el Sr. Kenge—. Cal que comencem a fer totes les diligències que aquest document requereix, és clar, i reunir les proves que faci falta, i a més rebrà la nostra notificació usual quan es vegi la causa, és clar.

—A la qual concediré, és clar, la meva usual atenció.

—Encara és procliu, estimat senyor meu —va dir el Sr. Kenge, acompanyant-nos per l’oficina exterior cap a la porta—, encara és procliu a fer-se ressò d’un prejudici popular, malgrat el seu gran talent? Som una comunitat pròspera, Sr. Jarndyce, una comunitat molt pròspera. Som un gran país, Sr. Jarndyce, un molt gran país. Aquest és un gran sistema, Sr. Jarndyce, i com voldria que un gran país tingués un sistema petit? Vinga, bah, bah!

Això ho digué des de dalt de l’escala, movent suaument la mà dreta com si fos una paleta de plata amb la qual llancés el ciment dels seus mots a l’estructura del sistema per consolidar-lo durant milers i milers d’anys.